

Abstrakt

Dlouhodobě působící kurzy a terénní programy mohou mít pozitivní vliv na znalosti, postoje a chování žáků. Vliv kratších kurzů (1–5 dní) je však sporný, ačkoliv právě tyto kurzy mají z praktického hlediska nezastupitelný význam. Výzkum efektivitu krátkodobě trvajících terénních kurzů, z hlediska krátkodobého i dlouhodobého účinku na žáky, však obdržel doposud jen málo pozornosti, zvláště pak u žáků gymnázia.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo porovnat krátkodobou i dlouhodobou efektivitu výuky v terénu (na exkurzi) s klasickou výukou ve škole a to na příkladu tematického celku ekosystémy. Konkrétně jsem chtěla zjistit, zda se liší výsledky žáků (1) v jednotlivých testech mezi experimentální a kontrolní skupinou, (2) mezi jednotlivými testy napsanými s různým časovým odstupem, (3) v závislosti na dalších charakteristikách žáků.

Experimentu se zúčastnilo celkem 102 žáků ze tří gymnázií. Na každé škole byla vždy jedna třída experimentální, která byla vyučována v terénu, a jedna třída kontrolní, která byla téže látce vyučována klasicky ve škole. Žáci vyučovaní v terénu pracovali ve skupinách a plnili různé praktické úkoly dle pracovního listu. Výstupem z exkurze byla samostatná prezentace žáků o výsledcích jejich pozorování. Kontrolní třídy byly vyučovány metodou výkladu a řízeného rozhovoru a současně jim byla promítána prezentace s obrázky. Postupně se tak všichni žáci seznámili s těmito ekosystémy: skála, niva řeky, údolí potoka a potoční luh, lesní prameniště, lesní louka, různé typy lesa. Efektivita výuky byla zjišťována prostřednictvím tří následných testů: pretest, posttest 1 (zadán v následující hodině po výuce), posttest 2 (zadán pět měsíců po výuce). Součástí testů byl také dotazník ke zjištění doplňujících informací o žácích a jim nejlépe vyhovujících forem a metod vyučování a učení.

Žáci experimentální a kontrolní skupiny se na počátku nelišili ve svých znalostech (pretest). Významný rozdíl mezi oběma skupinami není patrný ani z výsledků posttestu 1. Z krátkodobého hlediska jsou tedy oba způsoby výuky stejně efektivní. Z dlouhodobého hlediska je však výuka v terénu více efektivní než klasická výuka (posttest 2). Přesto, že oba způsoby výuky přispěly k významnému zlepšení znalostí o ekosystémech, po pěti měsících po výuce došlo v obou skupinách žáků k určitému, poměrně malému, zapomínání. Pozitivní vliv na výsledky v obou posttestech má také zájem žáků o biologii a přírodovědně zaměřenou vysokou školu a v případě posttestu 1 také známka na vysvědčení. Výuka v terénu tak může mít významný vliv na znalosti žáků, a proto by měla být vhodně propojena s klasickou výukou.

Klíčová slova: Výuka v terénu, ekosystémy, efektivita výuky, krátkodobý a dlouhodobý efekt.